

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน*

พินดีตำรวจเอกวิเชียร เอี่ยมสะอาด**

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ผนวกกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก่อให้เกิด “ทุนนิยมโลกาภิวัตน์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่ การสื่อสารและการคมนาคมมีได้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเช่นในอดีต การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันนี้ได้ทวีความรุนแรง และมีการกระทำผิดในลักษณะที่ซับซ้อน มีการร่วมกันกระทำกันเป็นหมู่คณะ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และมีลักษณะเป็นผู้มีอิทธิพลสูง เป็นเหตุให้ผู้ร่วมกระทำผิดรอดจากกฎหมายบ้านเมืองได้ แม้บางคดีเจ้าพนักงานตำรวจทั้งฝ่ายป้องกันปราบปรามและฝ่ายสืบสวนจะ ได้ร่วมกันทำการสืบสวนสอบสวน ค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษอย่างเต็มความรู้ความสามารถแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้เพียงพอต่อการที่จะนำมาเป็นพยาน หลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดและผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนมาฟ้องให้ศาลพิพากษาลงโทษได้ตามกฎหมายได้

ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมได้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างมากมายและนับวันก็ยิ่งที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมซึ่งปัญหาดังกล่าวจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในบ้านเมืองและยังทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีอำนาจและหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะจะต้องดำเนินการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นให้ลดลงให้อยู่ในระดับที่สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขทั่วไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบในการสอบสวนดำเนินคดีอาญาและมีความมุ่งหมายที่จะให้การปราบปรามจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายเกิดผลอย่างจริงจังจึงได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทั่วไป โดยได้กำหนดระเบียบการกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดในคดี

---

* บทความนี้เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2559.

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

เดียวกัน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวตลอดมาและสามารถดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำผิดได้จำนวนมากขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ประเทศไทยมีการควบคุมสังคมภายในรัฐโดยการใช้กฎหมายเป็นหลักในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและให้บริการเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน อันถือได้ว่าเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นองค์กรแรกในการใช้กฎหมายตามกระบวนการยุติธรรมซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ดังนั้นบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเมื่อมีการกระทำความผิดในคดีอาญาขึ้น ทั้งนี้เพราะคดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาโดยตรงและเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยส่วนรวมนั่นเอง

การกันผู้ต้องหาเป็นพยานหมายความถึงกระบวนการที่พนักงานสอบสวนขอจากผู้ต้องหาซึ่งร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งมีใช้ตัวการสำคัญในการกระทำความผิดและให้การเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีไว้เป็นพยานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำคำให้การของพยานซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นไปเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำรายอื่น ๆ ในคดีเดียวกัน

จากหลักเกณฑ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานสอบสวนที่ได้ดำเนินการเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้มีการลงโทษ พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จากพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุในคดี ซึ่งบางครั้งการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากผู้กระทำความผิดอาจได้นำวิธีการและวิทยาการสมัยใหม่มาประกอบอาชญากรรมอันเป็นเหตุร้ายแรงหรือกระทำความผิดในสถานที่ลับจนทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานทางคดีและนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องเพื่อให้ศาลลงโทษได้ทุกคน หรือบางครั้งพนักงานสอบสวนก็สามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดบางคนมาดำเนินคดีได้แต่ยังมีผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีเดียวกันและเป็นผู้กระทำความผิดที่สำคัญอีกในคดี แต่พนักงานสอบสวนไม่มีพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์การกระทำของผู้กระทำความผิดได้ จึงได้มีการกันผู้ต้องหาบางคนไว้เป็นพยานในคดีเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานเอาผิดกับผู้ร่วมกระทำผิดคนอื่น ๆ ในคดีเดียวกันต่อไป

เมื่อพิจารณาประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานว่า หากในคดีใดปรากฏหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดแล้ว พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะพิจารณากันผู้ต้องหาดังกล่าวไว้เป็นพยานได้ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องนำเสนอความเห็นขอจากผู้ต้องหาไว้เป็นพยานต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณา เมื่อผู้บังคับบัญชาอนุญาตให้ผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดีได้แล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการทำความเห็นทาง

คดีสิ่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ได้กันไว้เป็นพยานไปยังพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นทางคดี สิ่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตั้งกล่าวเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนจึงจะสามารถทำการสอบสวนบุคคลดังกล่าวไว้ในฐานะเป็นพยานบุคคลประกอบไว้ในสำนวนคดีเพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดรายอื่น ๆ ในคดีเดียวกันต่อไป

ความหมายของการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

เป็นที่ยอมรับกันในกระบวนการยุติธรรมว่า ปัจจุบันการก่ออาชญากรรมในสังคมนับวันจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกที และเมื่อเกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินต่อบุคคลอื่น เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ในการปราบปรามอาชญากรรมให้ลดลงหรือหมดไปซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ผู้ก่ออาชญากรรมมีความสามารถในการก่ออาชญากรรมที่สลับซับซ้อนทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความยากลำบากในการหาพยานหลักฐานมาประกอบการฟ้องร้องศาล โดยเฉพาะพยานบุคคล หรือพยานอื่นที่มีบุคคลเป็นสำคัญที่จะนำไปแสดงต่อศาลเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของจำเลยอันจะนำไปสู่การลงโทษตามกฎหมาย จากปัญหาที่ในบางคดีเจ้าหน้าที่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้หรือมีอยู่แต่เป็นหลักฐานอ่อนไม่สามารถเอาผิดต่อผู้กระทำผิดได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบต่อการสอบสวนและดำเนินคดีอาญา และมีความมุ่งหวังที่จะดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ผลอย่างจริงจัง จึงได้ออกระเบียบเกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาและให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทั่วไป โดยได้กำหนดระเบียบการกันผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำในคดีเดียวกัน หลังจากออกระเบียบดังกล่าว พนักงานสอบสวนก็ได้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวนี้มาโดยตลอดและสามารถดำเนินดำเนินคดีผู้กระทำผิดได้มากขึ้น อันก่อให้เกิดประโยชน์และส่งผลดีต่อทั้งเจ้าหน้าที่และสังคมในภาพรวมอีกด้วย ดังนั้น จึงควรทราบความหมายของ “การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน” หมายความว่าอะไร จากระเบียบการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความหมายว่า กระบวนการที่พนักงานสอบสวนขอกันผู้ต้องหาซึ่งร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งมิใช่ตัวการสำคัญในการกระทำความผิดและให้การเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีไว้เป็นพยาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำคำให้การของพยานในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นไปเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดคนอื่น ๆ ในคดีเดียวกัน”

ประวัติความเป็นมาของการกันผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานในคดีอาญา

การกันผู้ต้องหาบางรายไว้เป็นพยานนั้น ถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการสืบหาพยานหลักฐาน ทั้งพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคลเพื่อนำมาประกอบการมีคำสั่งฟ้องผู้กระทำผิดในคดีอาญาต่อศาล อย่างไรก็ตาม การที่พนักงานสอบสวนจะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวจำเป็นต้อง

ดำเนินการส่งฟ้องศาลตามเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นปัญหาที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการหาพยานหลักฐานให้เร็วที่สุด อีกทั้งกฎหมายอาญาก็มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสังคมให้ปลอดภัยและดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี กฎหมายอาญาจึงได้บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ผิด พร้อมกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิด

ในสำนวนการสอบสวนของคดีบางเรื่อง ซึ่งที่เกิดเหตุเป็นที่ลึกลับ หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้หลักฐานในคดีเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ต้องหาในคดีนั้นได้กระทำความผิดและถ้าเป็นกรณีเหตุที่เกิดมีผู้ต้องหาหลายคน โดยพนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันพวกผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เป็นตัวการสำคัญในคดีนั้น หากแต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นเพียงพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลไว้เป็นพยาน ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องมีเหตุผลซึ่งแสดงความจำเป็นจริง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เสนอเพื่อขออนุญาตที่จะกันผู้ต้องหาดังกล่าวไว้เป็นพยาน ซึ่งการที่จะขอกันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

คดีนั้นเป็นคดีที่ลึกลับ หรือเป็นเหตุร้ายแรง ที่ผู้คนจำนวนมากพากันเกรงกลัวไม่กล้าที่จะให้การเป็นพยานไม่มีพยานหลักฐานอื่นใดที่จะฟ้องร้องผู้ต้องหาซึ่งกระทำความผิดหลาย ๆ คนได้และเท่าที่สอบสวนมาแล้วได้พยายามอย่างยิ่ง ปรากฏว่าไม่มีพยานหลักฐานอื่นใด ที่จะเป็ผลในการฟ้องร้องผู้ต้องหาหลายคนในคดีดังกล่าวได้

ผู้ต้องหาที่จะขอกันเป็นพยานนั้นต้องเป็นผู้ที่รู้เห็นในคดีและไม่ใช่ตัวการสำคัญ ซึ่งพอจะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลได้

การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานจึงเป็นเสมือนดาบสองคม เพราะเป็นวิธีการที่ใช้บุคคลผู้กระทำความผิดเป็นพยานหลักฐานในการนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดอื่นที่เป็นตัวการสำคัญได้ แต่ในขณะเดียวกันบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานเหล่านี้ ก็เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดรายอื่นเมื่อกันไว้เป็นพยานแล้วก็เท่ากับปล่อยให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น การใช้วิธีการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานจึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังและบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างยิ่ง ซึ่งวิธีการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน มี 2 วิธี ได้แก่ การขอกันเป็นพยานหลังจากผู้ต้องหาตกเป็นผู้ต้องหาและการขอกันเป็นพยานก่อนผู้ต้องหาตกเป็นผู้ต้องหา

หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง จึงอาจเกิดความยุติธรรมต่อผู้ต้องหารายอื่น ๆ เช่น อาจเกิดการใส่ความเพื่อให้ผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น ๆ ได้รับโทษหนักขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ

และไทย พบว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่แตกต่างจากประเทศไทย กล่าวคือในประเทศอังกฤษจะมีการให้รางวัลนำจับผู้ต้องหาและผู้ที่ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีนั้นแม้จะร่วมกระทำผิด ถ้าให้การรับสารภาพความจริงต่อหน้าเจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่สามารถนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ ผู้นั้นก็อาจได้รับการอภัยโทษหรืออาจไม่ต้องถูกฟ้องร้องต่อศาลได้ แต่ในเวลาต่อมาการให้รางวัลนำจับและการให้อภัยโทษมีบทบาทน้อยลงจึงถูกยกเลิกโดยปริยาย และได้เปลี่ยนวิธีการหาพยานหลักฐานเพื่อจะดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดรายอื่นได้ ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ความจริงแก่เจ้าหน้าที่แทนและผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่ศาลมีคำสั่งยกฟ้องเพราะเหตุมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือให้การรับสารภาพต่อศาลแล้วเท่านั้นหรืออาจมีการแยกคดีไปต่างหากอีกหนึ่งคดีต่างหาก เช่นนี้จึงจะสามารถนำไปเป็นพยานได้ ในสามกรณีดังกล่าวนี้ศาลจะพิพากษายกฟ้องจึงทำให้ไม่เกิดความเสี่ยงต่อการได้รับแรงจูงใจจากเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการ ดังนั้น จำเลยที่เกิดจากการยกฟ้องของศาลดังกล่าวก็สามารถเข้าเป็นพยานได้แต่ศาลจะถือว่าเป็นพยานบอกเล่าที่ไม่น่าเชื่อถือ ขณะเดียวกันในการพิจารณาคดีในประเทศอังกฤษนั้น เมื่อมีการพิจารณาคดีที่มีพยานซึ่งศาลยกฟ้องจำเลยมาก่อนแล้วและเข้ามาเป็นพยาน คู่ความนั้นจะขาดสิทธิในการซักถามค้านทั้งในเนื้อหาและความจริง โดยอ้างเหตุผลว่าคู่ความนั้นอาจสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นได้

ส่วนในการดำเนินกระบวนการในศาลของสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่ผู้ต้องหาบางรายตกลงเปิดเผยหรือยอมบอกข้อเท็จจริงต่อศาล ผู้นั้นจะได้รับการอภัยโทษหรือไม่ถูกฟ้องคดีเป็นการตอบแทน และจะต้องเข้ามาเป็นพยานให้กับโจทก์

ระเบียบและหนังสือสั่งการเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

จากการที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเสนอไปตามกระบวนการยุติธรรมเพื่อต้องการผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้น จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเข้าในสำนวนการสอบสวน ส่วนองค์กรอื่นเป็นเพียงแค่ผู้ตรวจสอบ รับฟัง และชี้แจงนำพยานหลักฐานนั้นเท่านั้น จึงได้มีการขอให้องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานได้มากขึ้น โดยในปัจจุบันนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเกี่ยวข้องกันในลักษณะผู้รวบรวมพยานหลักฐานและผู้ตรวจสอบและสั่งการได้ออกระเบียบการหรือหนังสือสั่งการมาเพื่อช่วยเหลือให้พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้มากขึ้นโดยออกเป็นระเบียบการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ดังนี้

1. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 การสอบสวน บทที่ 7 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี

ข้อ 257 มีสำนวนบางเรื่องซึ่งที่เกิดเหตุเป็นเหตุลึกลับ หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสืบสวนได้พยายามหาหลักฐาน แต่ไม่สามารถหาหลักฐานในคดีนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจจะพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งซึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลได้ไว้เป็นพยาน โดยให้ปล่อยพ้นจากการเป็นผู้ต้องหาแล้วกันไว้เป็นพยาน แต่อำนาจที่จะให้กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานนี้ พนักงานสอบสวนต้องชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นจริง ๆ เสนอขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชา ถ้าในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีต้องเสนอถึงกรมตำรวจเป็นผู้ส่งอนุญาตส่วนต่างจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้รักษากรมแทนเป็นผู้ส่งอนุญาต

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนต้องใช้ความรอบคอบที่จะกันผู้ต้องหาบางคนไว้เป็นพยาน เพราะผู้ต้องหาจะพยายามทำให้ตัวเองพ้นจากคดี และขัดท้อผู้ต้องหาร่วมตามอำเภอใจซึ่งอาจเป็นความเท็จดังนั้นพนักงานสอบสวนต้องไม่ใช่ถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจให้ผู้ต้องหานั้น ๆ มาให้การเป็นคุณหรือให้ประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้ต้องหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ถ้อยคำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายและก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงของพนักงานสอบสวนผู้นั้นด้วย

ข้อ 258 กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาให้การตามความพอใจ พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาคนใดเพื่อกันไว้เป็นพยานในคดี เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นไป โดยแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีอิสรภาพแก่ตัวแล้ว ผู้ต้องหานั้น ๆ ย่อมมีสิทธิให้การตามความสัตย์จริงทุกประการ และคำให้การนี้พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนผู้กระทำความผิดนั้นในฐานะเป็นพยานในคดีต่อไป และต้องให้ปฏิญาณ หรือสาบานก่อนเช่นพยานอื่น ๆ

2. หนังสือกรมตำรวจ ที่ มท. 0606.6/614 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2541 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในเรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานเพื่อพนักงานสอบสวนได้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน โดยใช้แทนระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ด้วย ดังนี้ คือ

1) คดีบางเรื่องเกิดในที่ลึกลับ มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากซับซ้อน ร้ายแรงและคนจำนวนมากพากันเกรงกลัวหรือคดีซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญหากแต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้น พอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความชั้นศาลได้ไว้เป็นพยานก็ได้

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนจะต้องระมัดระวังพยานจำพวกที่กันจากผู้ต้องหาเพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกันซึ่งอาจเป็นความเท็จก็ได้พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่สงสัย ดังนั้นผู้สอบสวนไม่ควรใช้ถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คุณหรือให้ประโยชน์ใด ๆ แก่เขาซึ่งอาจจะทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้อีกทั้งเสียเกียรติยศหรือชื่อเสียงของพนักงานสอบสวนรวมถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย

2) เมื่อมีความจำเป็นที่ต้องกันผู้ต้องหาซึ่งร่วมหรือเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดคนใดคนหนึ่งเป็นพยานก็ได้ ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาด้วยความรอบคอบประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1) ผู้ต้องหาที่จับกันเป็นพยานนั้นมีใช้ตัวการสำคัญ

2.2) ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนนั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดีและไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก

2.3) ผู้ที่จะถูกกันเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวนและจะไปเบิกความขึ้นศาลได้

3) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานแล้ว ให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ให้เสนอผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรเป็นผู้สั่งแล้วแต่กรณีถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่ง หากได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้วให้รีบสอบสวนและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น เสนอตามระเบียบจนถึงพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการมีคำสั่งให้ฟ้องและให้ส่งตัวไปฟ้องศาลโดยไม่กันเป็นพยานก็ได้ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังไม่มีคำสั่งเด็ดขาดว่าไม่ฟ้องจึงไม่ควรปล่อยหรือขอลปล่อยผู้ต้องหา เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้วให้รีบสอบสวนไว้ในฐานะพยานตามคำสั่งพนักงานอัยการ

4) เมื่อได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานและเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้แจ้งให้เขาทราบว่าเขาเป็นอิสระภาพแก่ตัวเขาย่อมมีสิทธิให้ถ้อยคำได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และถ้อยคำใหม่นี้จะสอบสวนในฐานะพยานในคดี และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น ๆ

5) ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจะขอกันเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปได้โดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นเมื่อพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้วให้รีบสอบสวนปากคำไว้ในฐานะพยานและไม่ควรสอบสวนปากคำผู้ต้องหาในรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก เพราะอาจพิจารณาได้ว่า

ถ้อยคำดังกล่าวเกิดจากการให้สัญญาหรือจูงใจ เพื่อให้ถ้อยคำและจะทำให้หน้าหนักในการรับฟังพยาน ลดลงไม่น่าเชื่อถือและเป็นการเสียหายต่อคดี

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศไทย

ปัจจุบันพยานที่ดีที่สุด หรือ พยานโดยตรงที่เห็นเหตุการณ์จริง ๆ จากการพิจารณาพยานหลักฐาน 3 ประเภทอันได้แก่ พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคลจะหายากมากขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดมีวิธีการที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนในกระทำความผิดและมีความแนบเนียนจนทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ เพื่อหาวิธีป้องกันได้ทันทั่วทั้ง โดยเฉพาอย่างยิ่งในคดีอาญาประเภทคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ฆ่าคนหรือปล้นและฆ่าเจ้าทรัพย์ตลอดจนความผิดฐานปล้นทรัพย์ ในทะเลหลวงเหล่านี้ จำเลยมักเป็นผู้มีอิทธิพลในสังคมหรือมีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจ มักจะกระทำความผิดในลักษณะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายโดยอาจมีผู้พบเห็นแต่ไม่มีผู้ใดเสียงมาเป็นพยานที่จะยืนยันการกระทำความผิดนั้น ๆ เนื่องจากเกรงกลัวว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือมีอิทธิพลบังคับให้กลับคำให้การ สิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองและสังคม เมื่อเกิดคดีดังกล่าวซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญขึ้นและพนักงานสอบสวนไม่สามารถหาพยานดังกล่าวได้ แต่ในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดเจ้าพนักงานตำรวจจะจับกุมได้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด แต่มักกระทำความผิดที่ไม่รุนแรง หรือมิได้เป็นผู้ร่วมคิดหรือเป็นผู้คิดวิธีการกระทำความผิดนั้น อีกทั้งบุคคลประเภทนี้มิได้มีจิตใจเป็นคนร้ายอย่างแท้จริงเพียงแต่เผชิญติดไปกับการกระทำความผิดนั้นด้วยหรือกระทำการบางอย่างที่ไกลออกไปจากการกระทำความผิด หากจะเอาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาหรือฟ้องต่อศาลเป็นจำเลยก็จะเป็นผลในทางคดี เพราะไม่ใช่ตัวการที่แท้จริง และยังไม่พยานหลักฐานใดที่จะยืนยันเขาอีกด้วย แต่บุคคลดังกล่าวนี้เมื่อถูกจับกุมมาก็ยอมรับว่าได้กระทำการต่าง ๆ จริงแต่ห่างไกลความผิดและได้ชี้แนะไปถึงผู้ที่กระทำความผิดหรือต้นคิดในการกระทำความผิดว่าเป็นผู้ใด และถ้อยคำที่ยืนยันนั้นมีเหตุผลและมีพยานอื่นประกอบให้มีน้ำหนักมากขึ้น รัฐจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยบุคคลดังกล่าวนี้ เพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอันแท้จริงหรือตัวการสำคัญมาดำเนินคดี และเมื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการดังกล่าวมาดำเนินคดีได้แล้วย่อมไม่มีพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดจริง ๆ รัฐจึงมีความจำเป็นต้องกันบุคคลที่กระทำการห่างไกลจากการกระทำความผิดนั้นไว้เพื่อประโยชน์ในทางคดีที่จะเป็นพยานยืนยันถึงผู้กระทำความผิดแท้จริงด้วยเหตุดังกล่าวมา จึงได้มีการดำเนินการกันผู้ต้องหาดังกล่าวไว้เป็นพยาน

วิธีดำเนินการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

เมื่อพนักงานสอบสวนได้พยายามรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ไม่สามารถหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นตัวการสำคัญได้ หากแต่

มีการจับกุมตัวผู้ต้องหาบางคนซึ่งร่วมกระทำผิดดำเนินคดีได้ และผู้ต้องหาอื่นได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นตัวการสำคัญในคดีเดียวกัน และผู้ต้องหาดังกล่าวสามารถไปเบิกความต่อศาลในฐานะพยานในคดีได้ พนักงานสอบสวนสามารถพิจารณาเสนอต่อผู้บังคับบัญชาขอถอนตัวผู้ต้องหาอื่นไว้เป็นพยานในคดี เพื่อให้เป็นพยานบุคคลดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดซึ่งเป็นตัวการสำคัญในคดีและผู้กระทำผิดอื่น ๆ โดยยื่นคำขอของผู้ต้องหาไว้เป็นพยานต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่งการ หากเป็นคดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉกรรจ์ หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอต่อผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจจังหวัดเป็นผู้สั่งแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง เมื่อผู้บังคับบัญชาดังกล่าวพิจารณาอนุญาตให้ถอนผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการทำความเห็นทางคดีในสำนวนการสอบสวนนี้โดยมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวเสนอไปยังพนักงานอัยการในเขตรับผิดชอบ โดยความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่างจากการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากคดีอาญาปกติการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเป็นความเห็นทางคดีโดยที่พนักงานสอบสวนมีพยานหลักฐานอ่อนไม่พอฟ้องผู้ต้องหา ส่วนการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเป็นกรณีจะกันผู้ต้องหาดังกล่าวไว้เป็น พยานในคดี เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีนี้แล้ว พนักงานอัยการต้องพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงว่าถ้ากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอต่อการที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ ถ้อยคำของบุคคลนั้นรับฟังเป็นความสัตย์จริงได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้รับฟังเป็นความสัตย์จริงได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้รับฟังจะเลิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย และพึงพิจารณากับผู้ต้องหาซึ่งกระทำผิดน้อยที่สุดไว้เป็นพยาน เมื่อพิจารณาแล้วพนักงานอัยการเห็นว่าไม่สมควรจะกันผู้ต้องหาอื่นไว้เป็นพยาน พนักงานอัยการจะมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าว และให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาลต่อไปก็ได้ หรือหากว่าพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรจะกันผู้ต้องหาอื่นไว้เป็นพยานบุคคลในคดี พนักงานอัยการต้องมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และมีคำสั่งเด็ดขาดสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ต้องหาทราบต่อไป พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้หาอื่นให้ผู้ต้องหาซึ่งถูกกันไว้เป็นพยานทราบพร้อมกับแจ้งให้ทราบว่า เขามีอิสระแก่ตัวแล้ว และมีสิทธิให้ถ้อยคำตอบคำถามของพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริงได้ หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบปากคำผู้ต้องหาอื่นไว้ในฐานะพยานบุคคลในคดี โดยก่อนทำการสอบสวน

ปากคำพนักงานสอบสวนจะต้องให้พยานปฏิญาณตนหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกันกับพยานอื่น ๆ เช่นกันเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอื่นในคดีเดียวกันต่อไป

ผลการศึกษา

1. ปัญหาพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจกันผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมาย

แม้การกันผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานถือเป็นอำนาจการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน โดยมีผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้อนุมัติเมื่อพิจารณาแล้วว่าเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ก็จะมีคำสั่งอนุญาตให้กันผู้ต้องหาบางรายไว้เพื่อให้เบิกความเป็นพยานในชั้นศาล โดยพนักงานสอบสวนต้องทำคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จจะกันไว้เป็นพยานในคดีนั้น แล้วดำเนินการส่งคำสั่งนั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จจะกันไว้เป็นพยานในคดีนั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนก็จะสั่งไม่ฟ้อง พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจึงจะสามารถกันผู้ต้องหาที่จจะกันไว้เป็นพยานได้ ซึ่งโดยความเป็นจริง ผู้ต้องหาที่จจะกันไว้ได้ให้การรับสารภาพแล้วว่าได้ร่วมกระทำผิดจริงเพียงแต่ไม่ใช่ตัวการเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาที่จจะกันไว้ไปเพราะไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหาอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดของผู้ต้องหาที่จจะกันไว้เป็นพยานยังคงเป็นความผิดอยู่ และทางปฏิบัติผู้ต้องหาที่จจะกันไว้นี้อาจถูกฟ้องร้องภายหลังได้ ดังนั้นเมื่อมีเหตุจำเป็นที่จจะกันพยานหลักฐานอันจะทำให้การดำเนินคดีไปได้อย่างรวดเร็วและบุคคลนั้นก็ไม่ใช้ผู้กระทำความผิดหลักในคดี

จากการศึกษา พบว่าการกันผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานในคดีอาญา แม้จะไม่ใช่ผู้กระทำผิดหลัก แต่ผู้ต้องหาดังกล่าวก็เป็นผู้กระทำความผิดรายหนึ่งในคดีด้วย จึงต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้ต้องหาอื่นในคดี ไม่สมควรที่พนักงานสอบสวนในคดีจะทำคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จจะกันไว้ เนื่องจากมาตรา 30 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเรื่องของการเสมอภาคของบุคคลในวรรคหนึ่งว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน” ประกอบกับมาตรา 39 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” จึงเป็นการกระทำที่ขัดกับกฎหมายทั้งหลักกฎหมายสากลและหลักกฎหมายอาญา

นอกจากนั้นการกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้นยังขัดกันกับหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ที่กล่าวว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 กำหนดโทษไว้อย่างชัดเจน เช่นโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สิน แล้วแต่กรณี

จากการพิจารณาหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการแล้ว พบว่าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้อำนาจกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานได้ หรือยกเว้นให้ผู้กระทำความผิดรายใดรายหนึ่งไม่ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 การสอบสวน บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในบางคดี ข้อ 257 และข้อ 258 ประกอบหนังสือ ตร.ที่ มท. 0606.6/614 ลงวันที่ 19 ม.ค. 2541 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น และรวมถึงข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2509 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2537 ข้อ 5 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ข้อ 78 และ ข้อ 79 ซึ่งเป็นระเบียบที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจกันตัวผู้ต้องหาบางรายเป็นพยานในคดีเดียวกันได้ อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจของพนักงานดังกล่าวก็มีได้หมายความว่าสามารถทำได้ทุกคดี และจะใช้กับคดีที่ต้องมีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนโดยผู้ที่จะถูกกันเป็นพยานนั้นต้องไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหลัก ดังนั้นการที่จะกันผู้ต้องหารายใดไว้เป็นพยานนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ต้องนำมาพิจารณา คือ ต้องทำเพื่อเป็นการช่วยเหลือพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่จะช่วยให้การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาเพื่อนำไปพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องสำคัญในคดีเดียวกันและทำได้เฉพาะชั้นการพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น

2. ปัญหาการกันผู้ต้องหาบางรายไว้เป็นพยานก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้กระทำความผิดรายอื่นในคดีอาญาเดียวกัน

การกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในชั้นสอบสวนนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่น ๆ มาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาคดีกับผู้กระทำความผิดรายอื่นในคดีเดียวกันได้ พนักงานสอบสวนจึงต้องพิจารณาโดยใช้ดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่มีใช่เป็นผู้กระทำความผิดหรือซึ่งไม่เป็นตัวการที่สำคัญในคดี และต้องเป็นผู้ที่ให้การเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีไว้เป็นพยาน โดยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการ จากเหตุที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ จึงเป็นปัญหาที่เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ต้องหาด้วยกันหรือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมด การที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาบางคนไว้เป็นพยานโดยใช้ดุลพินิจของตนเอง ซึ่งพนักงานสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้นสามารถดำเนินการได้ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี การใช้ดุลพินิจนี้ กฎหมายไม่ได้วางระเบียบหรือกฎเกณฑ์ตายตัวไว้ แต่มอบอำนาจในการใช้ดุลพินิจให้แก่พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ใช้กฎหมาย ในอันที่จะเลือกปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดอำนาจไว้ให้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและเกิดความยุติธรรมนั่นเอง ดังนั้นการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมและเป็นไปด้วยความยากลำบาก พนักงานสอบสวนผู้ใช้ดุลพินิจมักจะยืนอยู่

บนทางสองแพร่งที่ต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่ง ข้อสำคัญจึงอยู่ที่ว่าพนักงานสอบสวนจะเลือกทางใด จึงจะเกิดประโยชน์และเป็นธรรมที่สุดพนักงานสอบสวนจึงต้องใช้วิธีการชั่งน้ำหนักพยานเท่านั้นโดยจะชั่งน้ำหนักถึงผลได้เสียจากการที่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานว่า หากเกิดผลดีกว่าก็จะเลือกกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน และการใช้ดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานก็อาจเกิดความไม่เป็นธรรมหรือเกิดความไม่โปร่งใสขึ้น

3. ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานเป็นวิธีการหนึ่งที่พนักงานสอบสวนนำมาใช้ในการสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ ซึ่งเป็นวิธีการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ จะนำมาใช้เมื่อจำเป็นจริง ๆ เช่น เป็นคดีอุกฉกรรจ์ และมีความสำคัญมาก แต่คดีดังกล่าวไม่อาจจะหาประจักษ์พยานได้เลย อีกทั้งคดีดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและรู้เห็นกันภายใน หรือเป็นเรื่องที่มีความลับซับซ้อน เกิดในที่ลับ ยากที่บุคคลภายนอกจะล่วงรู้ได้ จึงทำให้หาพยานหลักฐานได้ลำบาก ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน เพื่อที่จะให้มีการลงโทษไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นด้วย

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในเรื่องการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานนั้นคือพนักงานสอบสวนจะกันผู้ต้องหารายใดไว้เป็นพยานและมีหลักเกณฑ์อย่างไร

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เดิม คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ตร 0606.6 ลงวันที่ 16 มกราคม 2541 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าในกรณีพนักงานสอบสวนมีคำสั่งกันผู้ต้องหาบางรายไว้เป็นพยานแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปอย่างไร ในทางปฏิบัติผู้ต้องหาบางรายในทางปฏิบัติผู้ต้องหาซึ่งถูกกันไว้เป็นพยานอาจถูกฟ้องอีกได้ แม้มีการกันไว้เป็นพยานแล้วก็ตาม

ดังนั้นจึงควรกำหนดเรื่องนี้ไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังนี้ “เมื่อผู้ต้องหารายใดถูกกันไว้เป็นพยานแล้ว ห้ามมิให้สอบสวนผู้ต้องหาคนนั้นเกี่ยวกับคดีอีกต่อไป และผู้ต้องหาที่ถูกกันเป็นพยานในคดีใดแล้ว จะไม่ถูกฟ้องต่อศาลในคดีอาญานั้นอีก”

ควรแก้ไขคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ที่ ตร 0001(ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม 2542 เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ข้อ 3 ซึ่งในปัจจุบันกำหนดว่า “เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเห็นทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้นโดยไม่แยกสำนวนการสอบสวนก็ได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยาน ให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็น

ควรสั่งไม่ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อย แล้วแต่กรณี

แก้ไขเป็น “ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนและเสนอขอให้ผู้ต้องหาเป็นพยาน ต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาและมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ถ้าพนักงานอัยการเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการยื่นขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว” ด้วยเหตุผลว่าผู้ต้องหา รายนั้นได้ร่วมกระทำผิดกับผู้ต้องหารายอื่น ๆ พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนและ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขอขึ้นเป็นพยานไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นควรสั่งให้ส่ง ฟ้อง พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหารายนั้นให้พนักงานอัยการส่งฟ้องศาลต่อไป อย่างไรก็ตามถ้า พนักงานอัยการเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนก็ให้มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหารายนั้น” กรณีนี้หลังจากมี คำสั่งแล้วต้องแจ้งให้ผู้ต้องหารายนั้นทราบว่า จะขึ้นเป็นพยาน และดำเนินการสอบสวนปากคำในฐานะ พยาน ก่อนที่จะปล่อยตัวไป กระบวนการดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการขอขึ้นเป็นพยาน และเพื่อให้ศาลได้พิจารณาอย่างรอบคอบอีกชั้นหนึ่งในการปล่อยตามทางการสอบสวน พนักงาน อัยการต้องแสดงเหตุผลในการขอปล่อยผู้ต้องหาต่อศาลเพื่อทรงคดีอีกชั้นหนึ่ง

ในกรณีที่พนักงานอัยการขอผู้ต้องหาบางรายเป็นพยาน ควรนำพระราชบัญญัติคุ้มครอง พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาใช้ร่วมกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 173/2 และ มาตรา 237 ทวิ เรื่องการสืบพยานล่วงหน้าด้วย

บรรณานุกรม

กรองทอง แยมสะอาด. **การกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน: ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะ พยานหลักฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2547.

กุลพล พลวัน. **รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 : ศาล รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ.** กรุงเทพมหานคร: พี.เพรส, 2547.

เชมจุฑา สุวรรณจินดา. **การคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศโดย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2540.

ชัชวาลย์ สุขสมจิตร. **เอกสารประกอบคำบรรยายหัวข้อ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งและ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กองบัญชาการ ศึกษา, 2541

- บวรศักดิ์ อุวรรณโน. **กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม 2538.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. **ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2541.
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน: พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2544.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. **กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์**. เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- มณฑิยา ปัญญา. **การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน**. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2547.
- มยุรี จามิกรานนท์. **การรับฟังพยานบอกเล่าของศาลไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- เรจินทร์ ลัดพลี. **การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน**. กรุงเทพมหานคร: โพรเฟสชั่นแนลพับลิชชิง, 2528.
- วิษณุ เครืองาม. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558.
- ศุภชัย ฉัตรจรัสกุล. **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับพยานบุคคลที่ร่วมกระทำความผิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2551.
- โสภณ รัตนกร. **พยาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2544.
- J.D. Heydon, "Obtaining Evidence census Protecting the accused : Two Conflicts Crime". L. Rev. 13 - 17 (January) (1967) 51 Cr. App. R. 17, ibid. 9. 18-19.